

HRVATSKA RIJEČ

Preplatna ciena: na godinu K. 12 — Za pò godine K. 6 — Za Šibenik na godinu donasnjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12 suviše poštarški trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, probena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rokupisi se ne vraćaju.

Borba na hrvatskom tlu.

Kako smo predviđali Rauch ban ostaje. Sabor je odgođen a da nije ni počeo raditi. Bio je razpušten već prije nego se i sastao. Tako je bilo odlučeno i tako je moralo biti, jer vladodržci hoće da Hrvati i na dalje žive u poredjenom stanju kao i do sada.

Radi toga ciela borba. Ne dadu oni da narod odahne i da uredi preko svog sabora svoje stvari kako najbolje zna i može. Ta to bi bilo za državu pogibeljno, da narod koji je uvijek služio vladodržcima i monarhiji, sada počme i za sebe raditi. To bi porušilo ravnovesje, postojeće zakone, i prevlasti Magjara i Niemaca, a takva što ne smije se dogoditi. Bolje je da Hrvati živu razdvojeni i pod tuđinskim upravama. Što smeta da oni imaju pravo na svoj život, što je koga briga da oni imaju svoje zakone, svoje izbore, svoj sabor, ta to sve ne služi nego dok su Hrvati pokorni gospodarima i izrabljivačima. Čim pokažu da bi i oni htjeli što ze sebe, postaju oni buntovnici, narod izvan zakona, prema kojemu ne treba imati nikakvih obzira.

Izbori, sabor, vlade, banovi to su samo objesne koje služe samo da se narod naš držzi u sužanjstvu prema propisima parlamentarizma u ovoj monarhiji.

Magjar hoće da je gospodar, Niemac hoće da je gospodar, a zar to nije dosta, zar to nije najbolji zakon za Hrvate?

Pa da. Zar bi mi još mogli imati kakovih drugih želja i zahtjeva pa čak i prava?

Ne možemo, pa za to pada Pejačević, dolazi Rakodczay i Rauch. Izbori ne služe, jer i ako ovi najočitije osude nametnike opet oni ostaju. Sabor se ne drži, zastupnike se šalje kući, a nemetnici vladaju. Geđe je kako u Hrvatskoj, s kim se postupa kako s Hrvatima?

Ali to nije ništa nova. Tako je bivalo i prije, nu bez uspjeha. Bit će i ovaj put, jer silnici ne mogu nego gaziti običaje, zakone, ustav, ne mogu nego uzdržavati na vladi izgubljene ljude. Mogu doduše ovi vladati, ali bez naroda i proti njegovoj volji. Nu napokon to je absolutizam, a ne vladanje. Absolutizam se pak osvjetuje, jer nije vječan, treba da prestane, treba da se konačno obrati na narod. A Rauch se na narod ne može obratiti nego da doživi isti uspjeh koji i prvi put. Da bude to jest hametom potučen.

Magjari su doveli na taj način i sebe i Hrvate na onu točku gdje treba da za uvijek obračunaju. Promjena raznih vlada tu nije nego primirje, koje više ili manje traje, ali je uvijek primirje, u kom se stranke oborizavaju, da tim jače na neprijatelja navale.

Magjari hoće da vladaju u Hrvatskoj, da u njoj gospoduju, da od nje načine njihovu državu. Hrvati hoće da se oslobode od Magjara i da budu svoji.

Tu Rauch ili koji drugi izgubljenik na vladi nije mogo kukavni stvor koji služi oruđjem proti svojoj domovini. S ovakvim stvorovima ne može se ugovarati, njih treba rušiti, uništiti.

Odgodom sabora Rauch nije po tom ništa dostigao, a nisu ni Magjari, jer sukob sve to više zaostravaju, sve to više natežu one žice koje spajaju Hrvatsku sa Ugarskom. Jer umišljali se oni koliko hoće da će pa makar silom vladati u Hrvatskoj, opet je istina da ta sila sve to više odvraća od Ugarske hrvatski narod, tako da je on danas slobodniji od Ugarske nego se misli. Uvjerenje da se hrvatskom narodu treba od Ugarske posve riješiti danas je obćenito i duboko uvriježeno. To uvjerenje ne može se ugušiti odgodom sabora, ne može se ni ovim ni onim mjeram koje Magjari poduzimaju, jer sve te mjere još više osvjetloćuju narod da mu treba razkinuti verige, koje ga uz Magjara sapinju.

Ako u ugarskom saboru nemogu Hrvati voditi pravednu svoju borbu, ako im i domovina nije slobodna od silovitosti Magjarske ako im se zastupstvo zabranjiva sabsorisanje, očito je da sve to utvrđiva narod u uvjerenju da mu treba uništiti nagodbu.

To je eto plod sile magjarske. Uprav protivno od onoga što se u Pešti očekivalo. Taj plod mora da brzo sazori. Natrag se ne može, nego ili Magjari valja da popuste ili valja da narod podlegne. Silom i bez sabora Magjari mogu vladati u Hrvatskoj preko Raucha za njeko doba, ali opet poslie toga valja da dodje do obračuna.

Taj obračun ne može se voditi u Pešti, jer je tu onemogućeno Hrvatima išta polučiti. Dakle u svakom slučaju valja da se obračuna na hrvatskom tlu, na izborima, u saboru. A tu poduzimalo se što se hoće, pravorijek je naroda poznat i ostat će kakav je bio dat u zadnjim izborima, tako da konačno i vlada mora da bude u saglasju sa narodom. Čim se to zbude prevlasti Magjara je u Hrvatskoj odzvonilo.

Naravno da do toga može još biti velikih sukoba, ali nije moguće da narod na svojoj zemlji ne bude uvijek izvovjao pobjedu nad tuđincem.

Drugačijeg izlaza nije moguće zamišljati, jer svaki drugi izlaz uključuje popuštanje sa strane Hrvatske, a tog popuštanja ne smije biti. Na dobre nadati se što od Magjara nije moguće. Hoće se sila i snaga, hoće se jednodušna volja naroda da se šta izvostji. U svojoj zemlji narod može razviti i snagu i volju svoju, pa stoga i ne smije se voditi borbu više za jezik ili reviziju nagodbe nego za sva prava Hrvatske. Borba za jezik, za reviziju i slično uključuje onu istu snagu koju i borba za neodvisnost. Prisiliti Magjare na jedno isto je što i na drugo, pa za to nema smisla trošiti snagu za mrvice, kad je borba takova da ju treba sa svim i najsakrajnim naporima izdržati. U takovoj borbi traži se sve, jer pobjedi li se, imaš na to pravo, a podlegne li se, ne će ti se dati ništa.

A borba je danas između Hrvata i Magjara uprav takova u kojoj se mora dobiti sve ili podleći u svemu.

Radi ovih razloga tražbine stranke prava dolaze i od sebe na dnevni red. A po tom dolazi i po sebi misao uzpostave jedinstvene stranke prava.

Da razbije koaliciju? Da oslabi narodni odpor? Ne, nego da ta jedinstvena stranka predvodi kao većina sve ostale, da ona sa svim ostalima stvori blok svih stranaka na obranu domovine i izvoštenje njezinih prava.

Ovakova koalicija stranka na temelju hrvatskoga prava bila bi najnaravnija grupacija i takova da bi mogla dostojno odgovoriti magjarskoj silovitosti. Magjarska država za Magjarsku, Hrvatska država za Hrvatsku najnaravniji je odgovor.

A taj odgovor bi narod razumio i ne bi bilo sile, koja bi ga na njegovom tlu, u njegovoj domovini mogla predobiti.

Odgoda sabora.

Zagreb, 14. ožujka.

Sabor je nesposoban za rad!

Reklo se je bilo, da će Wekerle ugovarati s onom strankom, koja bude imati većinu saborskih mandata. Do toga nije došlo prije otvorenja sabora, niti je moglo doći, jer se u većini nalaze ljudi, koji traže ukinuće pragmatike. Ali onda se je reklo, da se sabor ne će niti razpustiti niti odgoditi, bude li se pokazao sposobnim za rad. Prva je saborska sjednica pokazala, da sabor ima volje za rad; druga je od njezina početka do časa, kada je Hervoić predao kraljevski reskript, tekla tako mirno, da bi čovjek bio mislio da u dvorani nema nijednog zastupnika, isto kao što nije bilo nijednog vladina člana.

Tako je barun Rauch dao odgoditi sabor bez ikakva razloga, nu kako se zna, već se sinoćnja vladina konferenca zaključila, da se u saboru dade pročitati kraljevski reskript, koji je bio podpisan na 3. o. mj.

Svi su članovi koalicije mnijenja, da je Rauch pokušao upotrijeti ovaj manevar, e da bi tim uzrujao duhove, cieniće, da će oni u

uzrujanosti počiniti takovih djela, koja bi opravdala uvedenje strogih mjera u Hrvatskoj, za čim idu jedino Wekerle i Rauch.

Ali koalicija nije tomu nasjela. Istina, Rauch joj je odgodom sabora pokvario račune, jer da se je konstituirao bio sabor, i da je bio izabrao hrvatsku delegaciju za zajednički sabor, ta bi bila svježim silama nastavila borbu tamo.

Ovo je zapriečio Rauck! Dapače se već danas pgovara, da Rauch ima u džepu i treći reskript. Prama jednim vestima, Rauch bi imao biti tim reskriptom imenovan komesarom, prama drugim pak imao bi komesarom biti imenovana jedna vojnička osoba. Vederemo, koliko je istine na ovim vestima, a za sada treba konstatirati tu važnu činjenicu, da Wekerle i Rauch nisu dali razpustiti sabor, tobože da nije bio sposoban, za rad, već pozivajući se na §. 3. zakonskog članka od godine 1870.

Absolutizam u Hrvatskoj.

Kako mi pričahu neki činovnici, koji drže sa koalicijom, ali su u položaju, da dnevno moraju obćiti sa Wekerlovim eksponentima i taabantima, Beč i Pešta hoće po što po to da Rauch i njegova vlada ostanu na svome mjestu i ako u saboru nemaju nego tri člana, koji su za njih. Rekoše mi dapače dalje, da ne prigine li koalicija šiju i ne prizna li Rauchovu vladu, da je Beč pristao na Wekerlovu osnovu da se u Hrvatskoj uvede absolutizam.

Što misle stranke?

Hrvatska-srbska koalicija odlučila je izdati proglaš na narod, u kojem će ga pozvati da se bude u svakom slučaju držati miran prama svakom bilo napadaju, bilo narstaju sa strane Rauchovih trabanata. Starčevićeva stranka misli pak u jednom proglasu upozoriti narod da se u kraljevskim reskriptima govori o „hrvatskom narodu“ što da sada nije bio slučaj.

Lažni izvjestitelji.

Izvanjske su novine doniele jednu tendencioznu viest, koja je u svim krugovima pobudila ogorčenje prama ovim lažcima. U saboru je naime zast. Elegović jednom prilikom zaviknuo: živio hrvatski narod! Na to je zastupnik Dušan Popović viknuo: živio hrvatski i srbski narod. Ne spominjući prizor, koji se je iz toga odigrao između jednih i drugih zastupnika, ovaj su zadnji poklik izvanjski novinari donieli u ovoj stilizaciji: živila srbsko-hrvatska kraljevina!

Da je ovaj poklik ovako lopovski mogao biti izkripljen, ne osvrćući se na njegovu tendenciju, to su, po momu mnijenju, krivi sami zagrebački novinari, koji do sada nisu znali zapriečiti ulaz u novinarsku ložu sabora onim individuumima, za koje se već od prije znade, da su slali vanjskim novinama lažne izvještaje.

Nego kako čujem u ovom će se pogledu poduzimati koječesa, čim se utemelji novinarsko društvo. Bilo sa srećom!

Nova stranka.

Uprav pri svršetku lista doprla mi je viest do ulha, da je jedan dot Starčevićanac izstupio iz stranke, i da kani ustanoviti radikalnu Starčevićevu stranku.

Pismo iz Zagreba.

U subotu u jntro na 10^{1/2} skupili se svi zastupnici sabora na prvu sjednicu. Čim je bio pročitán zapisnik posljednje sjednice, poslao je Rauch po vladinu tajniku Hrvajčicu predsjedništvo kraljevski reskript. Rauch nije došao u sabor a tako ni ostali članovi vlade. Predsjednik Barčić zapita sabor da li dozvoljuje čitanje reskripta. Starčevićanci su za to da se ne čita reskript, dok se ne obavi verifikacija. Koalicija je za to, da se odmah čita. To je bilo povodom takovoj buki i viki, da je predsjednik Barčić morao prekinuti sjednicu. Galerije kroz čitavo vrijeme priredjuju velike ovacije koaliciji. Za vrijeme stanke vodi predsjednik Barčić dogovore o čitanju reskripta, te je

postignut sporazum. Iza stanke javlja Barčić, da je kraljevski reskript upravljen zastupnicima i vemožama, a ne saboru, te da ga se mora odmah pročitati. Reskript nosi kraljevski pečat.

Frankovi trabanti podiгоše na tu predsjednikovu izjavu zađnu buku, predbacujuć koaliciji, da je kukavna, da joj se hoće štipendija iđ. Čita se uz to kraljevski reskript, kojim se sabor odgadja na neizvijeno vrijeme. Od reskripta razumiju se u buci tek pojedine rieči. Starčevićanci ustaju i pjevaju: „Još Hrvatska ni propala!“ Pojedini zastupnici viču: „Dolje Magjari!“ „Dolje trabanti!“ „Budimo složni!“ „Ostanimo na okupu!“ — Od svih zastupnika njuviše je bućio Elegović.

Predsjednik javlja, da treba, pošto je sabor odgođen, sastavit zapisnik i objaviti ga, „stante sessione“. Starčevićanci mu napine dopuštaju, da se piše zapisnik; kad je već san, zast. Peršić iztrgne ga iz ruku bilježnika i podere. Na to se počne ponovno pisati zapisnik, koji je bio pročitán i ovjerojeno. Predsjednik Barčić diže sjednicu. Koalicija oduševljeno akklamira Barčića, a galerije posiplju ga cviećem. Barčić viče: „dolje Rauch!“ — Elegović napada zast. Zagoraca, ali ga ovaj podpuno ignorira. Na izlazu iz sabora pridređene su koaliciji ovacije.

Poslie sjednice velika je povorka obišla gradom, pjevajući rodoljubne pjesme, akklamirajući koaliciju. Vikalo se je proti Rauchu, te mu se također pjevale porugljive pjesme.

Poslie ove sjednice na večer održavao je plenum koalicije sjednicu, na kojoj je bilo odlučeno da se izda proglaš na narod, gdje mu se preporučuje mir.

Pojedini zastupnici krenuše već u izborne kotare, a delegati u Budimpeštu. Rauch je također odputovao u Budimpeštu.

Obće zađudjenje pobudila je okolnost, da je reskript kojim je odgođen hrvatski sabor, datiran na 3. ožujka. Kako se doznaje, barun Rauch je računavao, da sabor ne će dozvoliti, da se reskript čita, te je bio za to eventualno odredio, da ga pročita oružnički satnik. Prodranjem oružništva htio je Rauch provocirati sukob. Nego tim spletakama ušla je koalicija odmah u trag i tim osujetila su zlobne namjere bana nametnika.

Daznaje se, da su hrvatski zastupnici u Beču odlučili prikazati poslie otvora parlamenta interpelaciju o događajima u Hrvatskoj.

Po svemu se dake vidi, da u Hrvatskoj nastupljaju apsolutistično vladanje. Sudeć za razpoloženju svih pristaša koalicije, a navlastito Srba, bit će kušnja i borbe težke. Frankovi privrženici sjedit će po običaju u sobi, a „Hrv. Pravo“ će psovat koalicione zastupnike i pristaše da su slavosrbi, mladomagjaroni, Košutovci pravaši i t. d. Tako su u saboru i vikali Elegović i Zatlika. Tako je te ljude uzgojio Frank, tako će oni pisati, jer je „Hrv. Pravo“, njegova vlastitost. U klubskim sjednicama starčevićanskih zastupnika neprestano su velike prepirke. Elegović, Zatlika i još dvojica-trojica hoće svakako da Frank oстане i nadalje vodjom, dočim David Starčević, Mile Starčević, Pavelčić, i drugi, većina, ne će da zanj znadu, te zahtjevaju, da Frank mora savim odstupati. Danas se govori, da će radi ovoga Frank na nekoliko mjeseci oćiti na putovanje je u Italiju, da Elegović, Zatlika i još nekj koji izstupaju iz stranke i da im Frank ustupa „Hrv. Pravo“. Ako je ovo istina, onda bi bilo dobro, jer u tom slučaju preostala većina starčevićanske stranke izdavalu bi svoje glasilo, te bi se onda s njome moglo lasno doći do nekog sporazuma barem u ovim kritičnim časovima, a „Hrv. Pravo“ bi bez sumnje propalo, jer svak zna, da u rukama, u koje bi došlo, ne bi moglo dugo obstati. Kako će postupati Rauch, i kako će se riješiti kriza u strčevićanskoj stranci doznat ćete, jer ću vas o tome redovito izvješćivati.

Važnije saznavete uvijek po novinama zagrebačkim, koje vam tamo stižu prije nego li ikoje pismo, jer „Hrvatska“ izlaze na

pol noći i odmah idu brzim vlakom i brzim parobrodom, te dolaze u Dalmaciju slijedećeg dana, dok pisma dolaze tamo tek trećeg dana posle nego što ovdješnje novine već pročitali.

Ograniči li se sloboda štampe, čemu se je pod Rauchom nadati, onda ćete dobiti zanimljivije obavijesti iz eventualno zaplijenjenih važnijih članaka.

Koalicija je potpuno složna. Srbi se drže uprav dobro. Izvrstno su organizirani, disciplinirani, a u demonstracijama sudjeluju uprav junački.

Za uredjenje kmetskih odnošaja.

Kako smo u pred prošlom broju naveli, iz Beča javljaju, da će dvorski savjetnik profesor Schuller, po nalogu ministarstva za poljodjelstvo došastog mjeseca propustovati uz neke druge i našu pokrajinu, da prouči kmetske odnošaje.

Što je nagnalo ministarstvo na ovaj korak mi ne razumijemo. Razumjeli bi tek onda, kad bi ministarstvo bilo dalo u našoj zemlji stručnjacima nalog, da mu ovi izrade temeljnu osnovu, po kojoj bi se dalo rješiti kmetsko pitanje u Dalmaciji, a u prvom redu ono, što postoji između c. k. demanija (Vlade) i naroda.

Tri su vrste kmetskih odnošaja u našoj zemlji, a mislimo, da je tako u Istri i u južnom Tirolu, kuda će g. Schuller baš i putovati.

Te tri vrste kmetske jesu: c. k. demanij, crkveno kmetsko, u koje spada i ono zadužbina, te privatno kmetsko.

Kako je vlada, t. j. demanij, došao u posjed dobara, to smo naveli lanjske godine. Napoleon ih je naprosto odnio ponajviše crkva i crkvenim institucijama, pak ih je pripojio k državnim dobrima. Iz prihoda ovih dobara dieli država razne podpore u religiozne svrhe, kao i u plate njekim crkvenim dostojanstvenicima. Osim ovakove vrsti demanijalnih posjeda vlada ima i svog vlasništva kao što su n. p. Brjinski otoci u Istri i Vrana u Dalmaciji.

Kako bi se dalo rješiti kmetsko pitanje, koje je skopčano sa ovim dobrima, nije teško odučiti. Biti ćemo pravedni i priznati ćemo, da vlada ne može ova dobra naprosto darovati kmetskim s razloga, što ova dobra nisu njezina vlastita svojina, već je ona samo kao neka vrst upravitelja ovih dobara.

Nu upravitelj, koji ima neograničenu punomoć, mora da sam uvidi kad mu imanje nazaduje, a ne napreduje. Ovo bi morao znati i c. k. demanij.

Već od više godina ova dobra nisu više unosna, kako su nazad nekoliko godina bila, te ne znamo da li prama procjeni istih daju prihod veći od 3 %.

O kojekakvom poduzimanju uredjenja kmetskih odnošaja i popusta od jednog ili dva kmetska prava ovdje nema govora. Treba radikalnoga lijeka, treba stvar tako urediti, da kmet postane i vlasnik zemlje, koju obrađuje, treba da c. k. demanij po procjeni proda kmetu svoja prava.

U ovi svrhu vlada bi imala dati procieniti ova dobra i tada ih prodati prama procjeni u prvom redu kmetu. Znamo da ova naša misao nailazi na neke zapreke, a u prvom redu na tu, što bi se prodaja oteglala na dugo. Nu da se dodje u ovome vladi na ruku, a

kmetskim takodjer, imala bi se u svakom mjestu, gdje ovakova dobra postoje, a gdje ne postoji kotarska gospodarska zadruga, osnovati mala društva od istih kmetskih, koji bi vladi odmah iz procjene izplitali dočunu svotu, a kasnije bi oni lako između sebe zemlje razpodijeli naravno prama procjeni od demanija izvedenoj. Ovo bi donielo koristi i kmetu i demaniju. Kmet bi gorljivije pristao, da obrađuje sada svoje vlasništvo, te bi dobio bolji i veći prihod, a c. k. demanij bez činovnika, bez drugih troškova i razvijanja glave, uložio bi svoj novac u državnu blagajnu i mirno spavao berući dobit puno veću, nego li je sa prihoda dobara imao.

Naravno je, da ova prodaja nema se samo odnositi na one posjede ratarske ili šumarske naravi već i na one ribarske, u obće na sve, što c. k. demanij posjeduje.

Rekli smo, da vlada ima i svog vlastitog posjeda, koji ona obrađuje pod svoj račun, kao što je n. pr. kod nas Vrana. Za uredjenje ovakvih posjeda između naroda i vlade želiti je, da vlada učini ono, što je već odavna obećala, da će učiniti t. j. da razdieli ovaj posjed među najbliže stanovnike okolice. Ova razdioba, naravno je, da ne bi imala biti uređena, kako bi se opet porodili kojekakovi kmetski odnošaji, već ili putem darovštine ili pako prodajom i vlasništva i kmetsva uz umjerenju cijenu.

I dobra crkvena, koja pripadaju recimo pojedinim bratovštinama i kao pravo plodouživanja nekih crkvenih dostojanstvenika, mogla bi se urediti, kad bi po sriedi vladao razbor ne strast. Strast prevladuje u ovom pitanju i kod naših demanij, koji da primame masu, uhvatili su se čvrsto i ovog pitanja, ko pijan plota. Oni samo viču i halabuce, a da sami ne znaju ni što traže ni što bi radili.

I u našoj diecezi biskupska stolica je imala svoj vlastiti posjed doživotnog plodouživanja, koji je bio ko čest biskupske plače. Bez buke i vike na zadovoljstvo jedne i druge stranke, ovo je pitanje sretno riješeno, te će kmeti, ako već nisu, opet postati vlasnici svog posjeda.

Ovo se postizava kad vlada razbor i ljubav, a ne prkos i inad. Naši nazovi demokrate najviše viču na biskupa Nakića tobože, da je on krivac, što se ne mogu urediti kmetski odnošaji između njega i kmetsva u njegovoj diecezi.

Mi znamo da biskup splitski, kao što i splitsko sjemenište, ima posjeda i u našoj okolici.

Kad se je pojavila filiksera mnogi kmetski obratili su se milobom na ordinarijat Splitski, a biskup svima je odgovorio: Dok sam ja živ, to dopuštam, što od mene tražite.

Neki su tražili da im se dozvoli uvrstiti u zemljišnik izmjenu jedne, ili dviju kmetskih prava. Ovo nije moglo sa strane biskupa biti izvedeno, jer on nije vlasnik, već doživotni plodouživalac, a pravi vlasnik jest vlada.

Stoga, mjesto da njeka gospoda ukcaju masu protiv biskupa i crkve, nek se obrate na faktičnoga vlasnika, a to je vlada.

Ovo smo naveli, ne da uzememo nikoga u zaštitu već jedino, da pitanje prikažemo stvarno i da iznesemo nešto što narodu može biti od koristi, ako se bude vladao, ko što se vladati mora, svaki onaj, koji ima da nešto pita, a nema podpuno pravo, da mu se udjeli, ono što želi. (Završiti će se).

Pitanje balkanskih željeznica +) u talijan. parlamentu.

Ministar Tittoni na dugo je uzeo u pretres ovo pitanje u nekadašnjem razpravi. Sa svog stanovišta kazao je mnogo toga, što se povoljno dojmilo parlamenta, nego mi to ne iznosimo, jer su to napokon stvari, koje su se u javnoj štampi već skroz prorešetale.

Osvrnut ćemo se samo na ono, što je Tittoni rekao na objekciju jednog zastupnika, da gradnja balkanskih željeznica ide za tim, da se jadransko more dađe posvema u vlast slavencima. Povodom te tvrdnje Tittoni je čisto i brzo kazao, da je to puška fraza, koja je skroz bez smisla. Izgleda kao da se je bojati njekie nove seobe starih naroda, kao da će Slavenci saći na obale Jadrana i potisnuti Albance. Doduše, željeznica će bit korisna slavenskim državama i njihovoj trgovini s drugima, osobito s Italijom. Ali djelo veevlavosti, kojima se je pridružila i Italija, ne cilja zar da podigne blagostanje i Slavena i Grka i Rumunja i svih narodnosti, koje obitavaju balkanski poluotok? Jedna nas samo stvar ožalošćuje: njihove krvave međusobne borbe; jednu samo stvar iskreno i žarko želimo: njihovo poboljšanje i njihov napredak.

Zaista krasne rieči iz usta jednog državnika, a bit će još krasnije budu li odgovarale i djelima, o čemu neka nam se dopusti posumnjati, jer balkanski narodi današnju svoju goršku sudbinu moraju pripisati upravo evropskim vlastima, koje kao da idu za tim da u njima stvore što nesnosnije odnošaje. — Prije svega treba štovati slobodu balkanskih naroda, treba pustiti te narode, da se slobodno razvijaju, a onda će tek bit primljena s pravom radošću nastojanja drugih oko njihova poboljšanja i napredka. Tutorstvo je teška mora, koja sapinje svaki razvoj; sloboda je život naroda.

*) Štoženo za prošli broj.

Naši dopisi.

Skradini.

Tu skoro poznati Defilipis preko krsta i imena nevinog Pilipa Pulčića Josina iz Bičina blizu Skradina uputio je jedna molbu u sličnu tužbu na C. K. Poglavarstvo, u kojoj ništa manje, tuži Obćinsko Upraviteljstvo da izda dozvolnice za prodavnje vina samo svojim privrženicima, dok da protivnike upućuje ku i kamo.

Pogriješio je klevetnik put, kad nije mogao za ovakova šta naći svoga čovjeka, već je našao na Pilipa Pulčića Josina, koji je najprije privrženik današnje Obćine, jer u oba zadnja izbora glasovao za istu. — A da još bolje podkrepimo stvar, reći ćemo da ima već godina dana da Pilip Pulčić tegli od Obćine 3 K danonice za čuvanje umobolnih.

Čudnovato je dakle i neda se tumačiti nego kao prevara ili zloporaba okolnosti, da je Pulčić u svojoj tužbi dao napisati, e Obćina strančari ondje, gdje u istinu mora biti i biva jednaka za svakoga. —

Upitan Pilip Pulčić svečano očituje i izpovjeda: Da nije ništa drugo pitao od C. K. Poglavarstva već samo, ili dozvolu prodavanja vina, ili da pak ono naloži Obćini, da mu je izda.

u kojem se nazirvala potpuna iskrenost, kojoj se Zoričić divio, te mu u znak da ga razumije stiskao ruku, a iz oka sućutno skliznula je bistra suza niz njegov obraz.

Da bi se moglo posumnjati na njega ili još gore da bi se njega moglo držati krivcem ubojstva, o tome Radujević valjda nije niti pomislio, ili mu je za to nedostajalo vremena. Nehote sune Zoričić u pamet ova okolnost, te se nešto teško sleglo na njegovo srce. Što onda ako sazna da njega sumnjiči sa umorstva svoje vlastite žene?

Kako bi podnio taj udarac, on poštenjavić od pete do glave, koji toliko drži do svog dobrog glasa, svoje časti do sada ničim okaljane, na koju je tako rekuć bio do skrajnosti ljubomoran i kojom se više ponosio nego ciljem imetkom svojim.

Gosp izražni sudac Zoričić ostao je u Jurjevu, kamo je bio dozvao i sudbeno povjerenstvo, da izragu započme propisanim načinom, saslušav najprvo Radujevića, a za tim Živanovića.

Razudbom umorene dokazalo se da je puška bila napunjena razrezanim komadićim olava, od kojih je jedan komad prodro u srce, i tako je izčežla nada, da bi se pomoću pronađenog taneta moglo sliediti u trag ubojici.

Razudba bi provedena u samome paviljonu oko kojeg se natiskala silna množina znatiželj-

Ovo je jedna liepa uvreda za ljude na Obćinskoj Upravi. A od koga? — Za ovakove tužbe i podvale morala bi se najprije proti Defilipisu podneti tužba na Sud, a onda pitati nadležne vlasti, je li im u obće već jednom poznato kako Defilipis gulji i globi kukavnu raju osobito utocima proti poljskim štetama. O ovome bit će valjda večić govora. Bože, zdravlje!

Viesti.

Još o pitanju obskrbe soli. Primiće se mjesec travanj, početkom kojega počimlje se izdavati sol iz carinarskog skladišta. Već su prijavljene mnoge tužbe, njekie i po više puta, a znamo, da je isti mjestni car, ured posježio stvar odmah, a iza sve to nema još nikakva rješanja u predmetu. Opravdano je za to pitati, kad misli pokrajinska finacijalna vlast rješiti molbe stranaka i izvještaje odnosnih ureda za pogodnosti strankama u pridizanju soli t. j. za ovlaštenje, da koji mjestni trgovac pridigne sol za zagorske i pogrančne trgovce. Ovo nije nikakvo diplomatsko, internacionalno pitanje, pa mislimo da bi ga gospoda u Zadru mogla vrlo lako i brzo rješiti, jer je već vrijeme. —

Mjestna Srbska Čitaonica Simi Matavulju odužila se kao svom članu u nedjelju priredjenen već najavljenog parastosa u mjestnoj pravoslavnoj crkvi. Pozvanici se brojno odazvale, a bilo je prisutno mnogo prijatelja i štovatelja vrlo pokojnika, pa i naroda. Nakon parastosa pravnik Pero Magazin izrekao je vrlo liep nekrolg o pokojniku, prozet iskrenom tugom, ali i ljubavlju prama njemu prama njegovim uzorima, medj kojima je markantnim načinom iztaknuta bila pokojnikovu živa želja za slogom jednokratne braće. Slava Simi Matavulju!

Kazalište. U prvom od opernih predstava prikazalo nam se troje umjetnika; svi su na početku karijere, dobri su i imaju doru školou, osobito mezo-soprano gdje. Castagnoli. Bas ima krasan glasovni timbar, a lirični tenor ima talenta i obećava mnogo. Prva predstava „Favorita“ jedno je od remek-djela G. Donizetti-a, koje sadrži mnogo krasota muzikalne i dramatske važnosti, te se odlikuje skladom između samih prizora i efektne orkestracije, osobito u III. i IV. činu. Gosp. Castagnoli i tenor Gislon imali su vrlo liepih momenata koliko s pogleda pjevanja, toliko s pogleda dramatskog izpoljavanja čuvstava. Bas je mnoge uprav zanio, što se ne može reći o baritonu koji zadovoljava više svojemu čednošću. Orkestar u obće dobar, a i zborovi, osobito muški. Odijela su liepa, a scenariju moglo bi se koješta zabaviti, osobito onim zvjezdama u IV. činu. Hvaliti je upravu kazališta na velikoj zauzetosti i požrtvovnosti, a i učitelja orkestre g. Patucchi-a, koji je i ovom prilikom dokazao, da ga rese liepe sposobnosti.

Promocija. Dne 14. tek. mj. bio je promoviran na čast doktora prava u Gracu gosp. Petar Miličić, c. k. sudbeni prislužnik u Šibeniku. Od srca čestitamo!

Pobjeda dalmatinskih mornara. Na 13. ov. mj. u Bacedoni, prigodom dolazka austro-ugarskog ratnog brodovlja, bila je priredjena u čast gostima regata. Hrvatski mornari iz Dalmacije odnieše pobjedu.

ng svieta. Još za vrijeme razudbe prijavio se je iz množiva svieta njeki starac, koji reče da imade priobčić vrlo važnih stvari koje se tiču umorstva.

Iztražni sudac poslie dovršene razudbe odmah dade prizvati toga čovjeka da ga sasluša u prisutnosti sudbenog perovodje.

Bio je to starac, pastir u službi kod Radujevića, a u njegov djelokrug spadalo je također da svakog jutra i večerom odnese hrane labudovima na jezeru.

Izkazao je slijedeće: Sinoć kasno pošao sam do jezera da labudovima odnesem hranu s razloga da mogu sutra u jutro dulje spavati poslie obilne goste sinoćnje. Bilo je već prilično mračno, a oko jezera i u ciljom perivuju vladala je tišina, te se do zvukova glazbe koja je dopirala sa dvorca nije ništa drugo čulo.

Čim sam hranu za labudove metnuo na opredjeljeno mjesto, zamjetio sam nečije korake. Obazrivie se opazio sam da netko dolazi sa strane dvorca, ali nisam u tami koja je odasvud vladala mogao razabrati došljaka. Hodao je lahkim koracim, ali brzo. Začuden stao sam, te pomislih tko samo hoće da ide u paviljon u ono gluho doba noći, pa upravo danas kada je u dvorcu svečanost?

[Nastavit će se.]

Pravedan ili krivac.

Slika iz sadašnjosti od A. V.

(12) Radje pomiluj stotinu krivaca, prije nego se odučis osuditi ma samo jednog pravednog.

Tražio je pomilnoj u sobici ali nije nigdje mogao naći traga tanetu. Dakle tane mora da je još u tiefu umorene, pa se sagne da promotri ranu te se uvjeri da je rana krivaljastog oblika s izpresjecanim rubovima. Dakle je nabio bio napunjen sa izsječkanim olavom. Ubojica je dakle izabrao izrezano olavo samo da se pretraživanjem lješine nebi moglo što bitinje ustanoviti.

Ozolovljen radi ovog pronalaza ostavi Zoričić paviljon, da pretraži okolinu kućice ne bi li ovdje našao ma kakav trag, koji bi ga mogao dovesti cilju da pronadje pravog krivca.

Putevi u perivoju i oko kućice bijahu posuti finim savskim šljunkom, a tratina zelenih sagova bila je pred kratko vrijeme na kratko pokošena, a okolnost da je već kroz dulje vremena vladalo krasno jesensko vrijeme, pričeilo je da ubojica kao je ovida prošao ostavi ma i najmanji trag ili bar otisak nogu.

Ostalo je izražnoe sudcu još samo jedno sredstvo, kojim da udje u trag ubojici, a to da što moguće prije iskrene suditi umorstvo i da se najbržim putem sudbeno progoni Veturina, koji ju je po kazivanju pokojnije umorio.

Obstojalo je doduše još jedno pitanje, radi kojeg je g. Zoričić htio sam sobom da bude na čistu, a to fko da izragu započme. Bi li on kao Radujevićev, iskreni prijatelj mogao da preuzme odgovornost za vodjenje izrage? Naravno da mu toga ne bi nitko mogao zabraniti, ali kako bi to shvaćao sviet, koji znaju da je njegov prijatelj, ne bi se mogao sprijateljiti s mišlju da gleda u njemu strogog ali pravednog sudca.

Poslie kratke stanke odluču se Zoričić, te reče Radujeviću da mora preuzeti sudbeno izragu.

„Znao sam to“, odgovori mirno. „Ja sam voditi će izragu“.

Na ove rieči Zoričićevo opazilo se kako je Radujević olakšano uzdahnuo, kao da mu je s grudi spalo teško breme, koje ga je tištilo, kao da se na njeg slegla mora.

„Veliku ustugu mi time izkazuje, koju rado primam ali uvjetno, ako ti i ovakovim okolnostim smiješ, da kao moj prijatelj vodi izragu“.

„Smijem“ odlučno reče Zoričić. „Nog toga doći će na vidjelo, što drugome izražnoe sudcu ne bi mogao povjeriti a teško da bi drugi na tvome mjestu imao toliko obzira i iskrene sućuti sa mnom, kao ti koji si mi još od djetinstva izkazivao pravo prijateljstvo, — reče Radujević uvjđenim glasom

Pišu nam iz Sinja. Čuju se glasovi, da predstoji raspust naše občine. Drago nam je i s toga, jer bi inače bila poletila na Ministra Pravosudja, na državno zadarsko nadodjetništvo i splitsko odvjetništvo tužba, koja bi još jedan put otkrila teške rane, na kojim boluju naše autonomne vlasti, a Zemaljski Odbor, na uzdajci, bio bi dobio zasluženo „otvoreno pismo sinjskih obćinara“. Milo nam je, da će sve te tužbe i pisma osjetiti napokon najzadnja odluka pokrajinskih nadležnih vlasti. I vrijeme je!

Tužbe ribara. Ribari pripadnici občine Zlarinske, osobito Lučani, Žirjanci i Kaprijanci, tuže nam se, ima već mnogo vremena, na pristanu ponašanje lučkog izloženstva u Zlarinu. Njihove želje nikad se ne uvažavaju, a njihove molbe, koje upravljaju pomorskoj vladi, bivaju kojekako riješene, a više puta tako, da im od pomorske vlade moraju biti odbijene. Na ovo upozorujemo nadležne čimbenike. Jer bi bilo već skrajno vrijeme, da političke osвете ne ničie ondje, gdje im ne smije biti mjesta. Pitamo za što u mjestnom ribarskom povjerenstvu nema nijednog Lučanina? Pravednost zahtjeva, da se ova pogriješka namah izpravi. Ribarskom austrijanskom društvu u Trstu pak preporučamo, da se kani pitanja informacije kod lučkog izloženstva u Zlarinu za svoje članove, kad on ovako postupa. Zar društvo nema svoje povjerenike? Ako ih nema, čemu ih ne imenuje, bar u onim mjestima, gdje ima dosta svojih članova?

Blagaisena za štednju i zajmove u Vodicama koncem pr. veljače imala prometa K 12203.91 i to: uložaka K 6197.24 a izlaska K 6006.67. Njezin aktiv: Udijeljeno zajma K 123.320.34; Izkaznice potroška K 245.10; Razi račun K 5619.53; novca u blagajni K 190.56 — ukupno K 129.375.54. Što odgovara pasivu: Ulozi na štednju K 24.622.17; Tekući računi K 100.204.29, Izkaznice dohodka K 45.69; Poslovni dijelovi i pričuvna K 4503.39. Broj članova 339.

Iz drniške krajine. Seosa zajmovnica po Raifasenoj sustavu u Drnišu i njezine posebitne u ovoj krajini baš divno napreduju i neizmjerne koristi narodu donose. Zajmovnica sa neograničenim jamstvom mnogo su zgodnije za naše prilike nego li one sa ograničenim jamstvom i to ne samo za sela nego i za varoši. — Otvoreni su eto poštarski uredi u Unešiću i Perkoviću, ali škola još nemamo. Neke poštarskih ureda, nu škole su nam nužnije. Jeda ikakova i prisilnog zakona da makne našu obćinu na otvaranje škola — a ne kćrama. Kad smo kod novih poštarskih ureda na Unešiću, i Perković—Slivnu, neka nam bude dozvoljeno reći koju u korist naših poštarskih poslovača. Ne znamo s koje strane bijahu ta dva poštarska ureda pojerena od onim predstojnicima onih željezničkih stanica. Čast tim željezničkim činovnicima, ali nam se čini, da uz njihove i onako tegetne željezničke dužnosti ne će moći tačno voditi i poslovanje poštarskih ureda, kao što ne će biti moguće da ta mjesta budu vazda poxrivana sa onim predstojnicima, koji su vješti i poštarskom opremanju, što će sve biti na uštrb i zastop poštarskih poslova. Mnogo bi bolje, a i po naše poštarske opremače, koji po raznim uređima očekuju da im se kakovo mjestance otvori, pravdične bilo, da su se na ta mjesta po pravici i zakonu i po zdravu razumu namjestili poštarski opremači. Željeznici što je željeznici, a pošti što je poštarsko, jer niemo u Bosni. . . .

✱ **Za naše ribare.** C. k. lučko poglavarstvo izdalo je sljedeću odluku, koja vrijedi za ribarenje kroz godinu 1908. — Zdrjebanje pošta (mjesta ribarenja) obaviti će se kod c. k. lučkog Ureda ili izloženstva dotičnog ribarskog područja dne 16. travnja t. g. a gdje bude moguće istog će se dana obaviti i sastav društva u smislu § 49. novog pravila za ljetno ribarenje. Glede trata, koje se namjeravaju odpremiti na ribanje, moraju vlastnici istih prijaviti se dotičnom lučkom uredu ili izloženstvu do večeri 8. travnja t. g. a za tim će odmah biti izvid prijavljenih trata. — Ribanje tratama i vojama za svaki mrak početi će večerom i svršiti će jutrom po ovom redu od 20. travnja do 10. svibnja, od 19. svibnja do 8. lipnja, od 17. lipnja do 7. srpnja, od 17. srpnja do 6. kolovoza, od 16. kolovoza do 5. rujna, od 14. rujna do 4. listopada, od 14. listopada do 31. listopada.

Kostituiranje hrvatsko-srpske koalicije. Koalicija je održala svoju konstituirajuću sjednicu, te je na njoj izabran predsjednikom dr. Vladimir pl. Nikolić, a tajnicima dr. Ferdo Šišić i dr. Gjuro Šurmin.

Za gospodarsku pomoć Istri. Onomadno držao se kod ministarstva financije dulji pogovor za gospodarsku pomoć Istri. Bilo je prisutno svih 6 zastupnika iz Istre. Dr. Laginja

je zahtjevao za Medulin školu za obrtno usavršenje, gradnju mnogo omanjih radnja po cijeloj Istri, osobito čtrnje za razna sela bez pipe vode, zagovara da šuma u Motovunu bude razdijeljena poljodjelcima itd. Spinić je zahtjevao ukinuće školarine (takse), ustanovljenje obrtne škole u Buzetu, škole za djevojke za kućno gospodarstvo u Dobrinju i Pazinu, naučičke škole u Voloskom, Baški i Medulinu itd.

Amnestija povodom previšnjeg jubileja. Glede svih onih pripadnika Austrije, Ugarske i Hrvatske, Bosne i Hercegovine, bez razlike narodnosti i vjeroizpoviesti, koji žive u inozemstvu i imadu neprilika sa vojnom dužnošću u svojoj domovini, daju se bezplatno obaviesti o amnestiji, što ju je podijelio Njeg. Veličanstvo, a daju se takodjer obaviesti u svim stvarima, koje se tiču izseljivanja i povratka u domovinu. Pisma mogu se slati u svim jezicima, običajnim u našoj monarkiji, na adresu: „Oesterreichisch-ungarische Kolonial Gesellschaft“ u Beču, VII. Mariahilferstrasse br. 48.

Gostovanje srpskog kazališta u Zagrebu. Kako iz Beograda javljaju, vode se pregovori između srpskoga narodnoga pozorišta u Beogradu i hrv. kazališta u Zagrebu, da bi ciela trup srpskoga kazališta gostovala u Zagrebu koncem mjeseca ožujka. Repertoire još nije utvrđen, ali se spominju komadi „Dragana“ i „Golgota“.

Osuda radi događaja u Černovi. Konačno je dovršena rasprava o poznatim žalostnim događajima u Černovi, te je izrečena osuda. Svi obtuženi (osim devetero) osuđeni su. Ivan Javorka osuđen je na kaznu teške tamnice od dvie godine. Sestra župnika Hlinke, Ana Hlinka osuđena je na zatvor od tri godine i odmah u zatvor sprovedena. Ostali su sudjeni između jedne i dvie godine. Branitelji osuđenih uložili su utoke radi previsoko odmerjene, a držav. odvjetnik radi preblago odmerjene kazne.

Prijateljima pučke prosvjete. Primamo i priobćujemo: Posao je oko suzbijanja analfabetizma velik s obzirom na golem postotak analfabeta u Hrvatskoj. I ne će se još do godinu opaziti veći rezultati „Društva hrv. sveuč. građana za pouku analfabeta“, ako nas ne bude i šira javnost u našem radu poduprijeti htjela. Društvo je kroz tri godine sistematski svoje djelovanje poduzeo tek u glavnom gradu i u njegovoj okolini. A u provinciji je radio tu i tamo tek koji član našeg društva. To je bilo samo onda, ako su prilike bile vrlo povoljne. Zajednički s nama radilo je u provinciji i pučko učiteljstvo, i to ponajviše ono iz županije zagrebačke. Misao je našega društva, da se živahna akcija oko suzbijanja analfabetizma protre „po čitavoj našoj domovini. Stoga se ovim putem obračamo u prvom redu na naše djatstvo, u koliko boravi u provinciji, napose na pučko učiteljstvo kao i na svu inteligenciju, da svi zajedničkim silama porade oko prosvjete svoga naroda. Svatko, tko hoće, da u tom smislu što učini, bilo da sam drži tečaj, bilo da u svom mjestu potakne i pokrene to pitanje, neka se obrati na naše društvo, koje će mu pokazati sve potrebne upute i sav materijal (knjige, teke, olovke, zgodne knjižice i t. d.) prema potrebi i bezplatno. — Društvo hrv. sveuč. građana za pouku analfabeta. Zagreb, Sveučilište.

Trščanski sabor otvoren je 16. o. mj. Vlada će saboru pledožiti osnovu izbornog reda za Trst. Istom kad se na osnovici ove reforme sastane novi sabor, doći će na red reforma ustava.

Uskrnuće hrvatske opere. Gosposjinski klub u Zagrebu priredio je soiree u počast umjetnicima, koji su prisustvovali kod izvedbe opere „Aida“. Na zabavi se dakako ugodno zabavljalo, a bila je prisutna elita zagrebačka. Bilo je naravno i patrioćnih govorancija. Gospojica Cvetišć pozdravila je umjetnike u ime odbora za podignće Strossmayerovog spomenika, te oficijelno izjavila, da se konstituirao odbor gosposjka za uskrnuće hrvatske opere. Dao Bog, da podivat uspije!

Česka jubilarna izložba u Pragu, koja će se obdržati ove godine, bit će veelebna. Čine se vrlo velike priprave od strane praške trgovačko-obrtne kamore. Izložba otvorit će se 1. svibnja i trajat će do konca listopada.

Novi dok na Rieci. — Tvornica tropeđa Whitehead na Rieci naručila je u Engleskoj veliki plivaći dok, koji će se postaviti na dolečno mjesto još u mjesecu lipnju ove godine. Novoj toj brodarnici osjegurane su već svekolike radnje za račun ugar.-hrvatskog pomorskog parobrodarskog društva na Rieci.

Priručnik za nadcestare i gradjevine nadgledatelje, priredio Josip Jurinić, kr. nadinžinir. Vrsno ovo djelo, priredio je pokojni kr. nadinžinir Josip Jurinić, a pošto je naglo preminuo, nije mu bilo sudjeno da djelo za života uredi. Tu su zadaću njegovi nasljednici preuzeli.

Pokojnik bio je svestrano poznati strukovnjak, osobito u cestogradnjama, pa pošto mu je poznato bilo da slične knjige za nadcestare i gradjevine nadgledatelje u hrvatskom jeziku u obće nema, uložio je veliki trud i marljivost, da takvo djelo popularnim, lako shvaćljivim načinom napiše. Pojedine su točke dosta obširno i elementarno opisane u nadi, da će samouki lakše razumjeti. Naručbe neka se šalju pod adresom: Vjekoslav Valentić, kr. ug. domobranski satnik u Sisku. Cijena će iznositi najviše 4 krune.

„**Narodna Obrana**“ doznaje da će doskoro biti pozvani neki članovi samostalnoga kluba, a osim toga uvaženi član hrvatske stranke prava visoki vojnički dostojanstvenik, koji ovaj put nije biran u saboru, u kraljevski dvor. Kralj želi saslušati njihovo mišljenje o položaju u Hrvatskoj te o rješenu hrvatske krize.

Socijalističke demonstracije u Budimpešti. U Budimpešti su upriličene velike ulične demonstracije u prilog sveoćeg izbornog prava. Na više mjesta došlo je od sukoba, koji su djelomice bili veoma ozbiljni Socijalni demokrati se spremaju, da na dan 1. svibnja proglaše obći generalni štrajk, kao što lani na 10 listopada, kako bi na ovaj način prinudili vladu, da podastare parlamentu osnovu zakona o izbornim reformi. Ne bude li koristio ovaj jednodnevni obći štrajk, socijal.-demokratsko vodstvo proklamirat će generalni štrajk u cijeloj zemlji.

Za arheologiju. Od Upraviteljstva Hrvatskog starinarskog društva u Kninu primamo i priobćujemo: Pošto se kroz ovo zadnje doba slućilo da su mnogi naši težaci krćeći zemlje za sadnju amerikan. loze u raznim stranama pokrajine, poimence u Vukšću, Morpolaci, Dobropoljima, Miljevcima, pa u vrljičkoj i skradinskoj krajini i t. d. naišli na razne staro-hrvatske grobove i baš kao po nekom slučaju iz poganske dobe, te s nepomnje i neznanja osaktili oštetili, i izrabijali množstvo baš znamenitih arheoloških dragocienosti, za to podignuto je primorano ovim putem umoliti sve one koji dolaze u neposredni doticaj sa našim pukom, a noseob gg. učitelje, župnike, načelnike, glavare pa i sve ostale inteligentnije rodoljube, da bi živo preporučili težacima, da ako naidju na kakav starinski grob, ili tuoćbe na koju mu drago starinu, ne krću je po sebi, niti je iz znatiželja čiste i tako ncmilo sakate već tu stvar odmah preko kojeg rodoljuba u mjestu prijave našem „Starinarskom društvu“ u Kninu, koje će nadoknaditi svaki prijavi trošak bio brzojavni ili pismeni onomu tko se toj rodoljubnoj dužnosti odazove i preduzeti će nužne korake da se nadjeni predmeti odkupe i u našem muzeju dolečno saćuvaju. Nadati se je da će se u korist naših hrv. starina ovaj skromnoj prepuraci rado i spremno bez razlike svaki patriota odazvati. Upraviteljstvo Hrvatskog Starinarskog Društva u Kninu.

Porota, kako javismo u subotu sledila je pravazr protj Jaki Džaja p. Marka radi silovanja. Pošto su porotnici jednoglasno nićno odgovorili na jedino im postavljeno pitanje, obtuženik je bio riešen. U subotu poslije podue i u nedjelju vodjena je rasprava protj Mariji Rakic Matinoj, tezakinji, od 19 god. iz Pakovasela radi zloćina ćedomorstva. Razpravi je predsjedao c. k. pokr. savj. Velzek, optužbu je zastupao c. k. dr. pododvj. Dr. Ućović a obranu Dr. Pini. U noći od 2 na 3 januara ov. god. optuženica porodi u svojoj kući živo žensko die. Po njezinom navodu od njezinih ukućana nitko nije znao niti da je noseća — te da učin posvema sakrije, omota dijete u rubac te ga ponese kilometar i pō puta daleko od svoje kuće i baci u jednu jamu. Vratil se kući a da nitko od njezinih nije doznao za učin, što ga je poćinilo.

Možda stoga, što je njezin otac seoski pristav, nitko se od seljana nije zauzeo, da slučaj dodje do znanja vlasti. Jedino jedna starica boćeji se osvete nebesa prijavi zlodjelo oružnićkoj postaji. Premda ni zvana ni pozvana — svjestna svog dobrog djela što je prijaviv zloćin selo i narod saćuvala od tuće, nerodice i drugih nevolja — zatraži, da bude na razpravi prislušana kao svjedokinja.

Lješinica djeteta bi nadjena u tako trulom stanju, da vještacima nije bilo moguće u ustanoviti uzrok smrti.

U predistrazi oznaći obtuženica jednog oženjenog ćovjeka otcem nesretnog djeteta navajdućaji, da je isti bacio dijete u jamu. Kasnije uslied grlicnje savjesti prizna, da je sama ućin poćinila a da je njega povtorila samo za to, jer je on u istinu otac djetetu i po tom uzrok njezinog nesreći.

Prema porotnićkom pravorieku bi priznata krivom zloćina ćedomorstva sa propustom te osuđena na 2 godine teške tamnice poostrene sa postom svake godine na 3. januara.

U ponedjeljak je vodjena razprava protj Mariću Marku pok. Alekse radi zloćina teške tjelesne ozlede. Razprava je bila odgodjena u svrhu ponovnog liećnićkog vještva.

Naše brzojavke.

Zagreb, 18. Barun Rauch pozvan je u Beć na audienciju u subotu. Povod tome je nastali položaj u Hrvatskoj poslie odgode sabora.

Zagreb, 18. Sinoć je ovdje obdržala velika skupština socijalne demokracije, u kojoj je sudjelovalo oko deset hiljada osoba. Razni govornici s oćerženjem prosvjedovali protj absolutićećkoj sadanjoj vladarini u Banovini, a radnici zaključili provesti obći štrajk u znak prosvjeda. Mir nije bio poremećen.

Beć, 18. Pri razpravi o proračunu zastupnik Vuković je naglasio zahtjev naroda hrvatskoga, da se neodlućno rieši jezićno pitanje u Dalmaciji. Preporučio je za tim presušenje moćvara u krajevima, gdje hara malarija.

Beć, 18. Josipović dementira vješti, da je Wekerle ponudio koaliciju i Banovini uvjete za riešenje krize, te izjavljuje, da ugarska vlada ne će podnipošto povući željeznićarsku pragmatiku.

Beć, 18. Carevo zdravlje kreće na bolje.

Carigrad, 18. Francuzi, ruski i talijanski poslanici preporučili su Porti traćbinu Srbije glede balkanske željeznice.

Petrograd, 18. Smrtna osuda generala Stössela obraćena je u desetićodnji zatvor u tvrdjavi.

Beć, 18. „Tägliche Rundschau“ donosi priobćenje, da predstoji sporazumna reforma macedonskih unutarnjih odnosa sa strane Rusije i Englezke.

PORUKE.

M. p. O. R. T. — Hrv. — **Ona je viest** već objelodanjena bila i baš u br. 214. od 22 veljaće. Da ste nam zdravo!

Č. g. Eš. — P. L. — Najuputnije bi vam sada bilo iznieti one okolnosti direktno starijoj vlasti, jer inaće ovako u prostoj polemici gube važnost i lako da ne budu uzete u onaj obzir, koji zaslućuju. Javite nam se vještima, te ne će izazvati prepriřaka, koje širu javnost ne interesuju. Živjeli!

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavalatelj i odgovornii urednik Josip Drezga

IVAN RUDE

Šibenik — Glavna ulica

preporuča P. n. obćinstvu svoj veliki izbor ilustrovanih razglednica i svoju bogato obskrbljenu papirnicu sa svim pisarnićkim predmetima.

Prodavaju se *školske knjige* i raznovrstni *koledari*.

Veliko skladište igraćaka, galanterijske sitnićarije, predmeta iz terakote. Najliepši izbor parfumerija itd. itd. Cijene umjerene. Naruće se opremaju svom pospešenoću.

Najveća dalmatinska zlatarija ANTE RADIĆA - SPLIT.

Trg voća, Gradska vrata na obali.

Ilustrovane cijenike šalje badava. Ilustrovane cijenike šalje badava.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontu korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuvna zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
-- Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbljuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razeternice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod držanja. Revizija srećaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.
UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinski trg, Borišlavčeva ulica br. 2.
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osijek, Sarajevo, Split i Prst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete slijedeće vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

1. a) osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
- b) osiguranje miraza;
- c) osiguranja životnih renta.
2. Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovnina i odgojnina sa i bez liečničke pregledbe.
3. Pučka osiguranja na male glavnice bez liečničke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:

1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odeljima iznosi: K 1,410.816.28
Od toga jamčevne zaklade: K 1,000.000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820.000.00
Izplaćene odštete: K 2,619.582.36

Za Dalmaciju pobliže obavijesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatia“ u Splitu. Poslovnica u Splitu, ulica Do Sud br. 356.

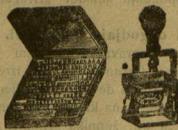
PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

Jedini je domaći osiguravajući zavod!

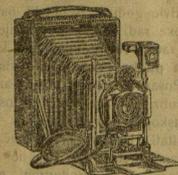
Jedini je domaći osiguravajući zavod!

KNJIŽARA I PAPIRNICI IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

Preduzimlje naručbe svakovrsnih pečata od kautschuka i kovine.

Skladište fotografskih aparata i svih muzgređnih potrebština.

preporuča svoj veliki izbor lepih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCUZKIH KNJIGA, romana, slovnica, riećnika, onda pisacih sprava, trgovačkih knjiga, uredovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Skladište najboljih i najjeftinijih šivaćih strojeva „SINGER“ najnovijih sistema.

Prima pretplate na sve Hrvatske i strane časopise uz originalnu elenu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću. Velika zalaha svakovrstnih toplomjera, zviekera-naočala od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama. VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

HRVATI! Pomozite Istru!

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove: sa odkazom od 5 dana uz 2 1/2 %
" " " " 15 " " " 3 %
" " " " 30 " " " 4 1/2 %

Uložke u zlatnim Napoleonomima ili u engl. funtim. (šterlinam) uz uložničke Listove: sa odkazom od 15 dana uz 2 1/2 %
" " " " 30 " " " 2 1/2 %
" " " " 3 mjes. " 3 %

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnik ulazi u krieopost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; Izdaje blagajničke doznaičnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uložnja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %

Otvara tekuće račune u raznim vrijednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izžriebanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznaičnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomnc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palu, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Paris, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predjume na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontirinja (Contrirngs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibelji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osjeđaraje vrijednote proti gubitim žriebanja.
Banca Commerciale Triestina.

Preporučuje se najbolje P. N. Obćinstvu za izradbu svakovrsnih djela i brošura, posjelnica, koverata, listovnih i trgovačkih

Hrvatska Tiskara

u Šibeniku
(ulica Stolne Crkve).

papira, zaručnih i vjenčanin objava, osmrtnica i sve druge u tu struku zasjajajuće radnje. Jamči za tačnu i modernu izradbu uz posve umjerene cene.

NOVO ustanovljena

NE ČITATI

samo već kušati se mora

davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od ljljanova mlieka SAPUN

od BERGMANNA i Druga, Drazdjani i Tetschen na/L. od prije poznat pod imenom BERGMANNOVA SAPUNA

od ljljanova mlieka da se lice oslobodi od sunšanih pjegica, da zadovolje bieli tein i nježnu boju. Pretplatno komad po 80 para

u drogariji VINKA VUČIĆA ŠIBENIK.

Najbolje sredstvo za negovanje USTA I ZUBI

Glavno skladište za Dalmaciju kod E. VINKA VUČIĆA, Šibenik

EAU DENTIFRICE
MONDIALE MANUFACTUR

Jadranska Banka u TRSTU.

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.
..... Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predjume na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izžriebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izd je doznake na sva glavna tržista monarhije i inozemstva, te otvara vjeršije uz izprave (dokumnte) ukrcavanja.

Prima novac na štedionične knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posređuje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

ŠIRITE

- „HRVATSKU RIEČ“!